Θεώρημα ΜΒ΄.

§. υδ΄. „ Τὸ τελικὸν ἐνεργεῖ τὰ πολλὰ, καὶ αὐτὸ τῆς ἐκ-
„ βάσεως.

Κινεῖ γὰρ τελικῶς τὸ ποιητικὸν, διεγεῖρον αὐτὸ εἰς ἐνέργειαν. (§. π΄.) Πολλὰ δὲ πολλαχόθεν ἐπισυμβαίνει τὰ προσιστάμενα, καὶ ἤτοι τὰ μεταξὺ διακόπτονται, ἢ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐνεργῆσαι αὐτοῖς ἐπιτρέπονται. (§. αὐτ.) μέσων δὲ αὐτὸ τὸ τέλος ἀνέκβατον. (§. υα΄.) Ἄρα κτ.

Θεώρημα ΜΓ΄.

§. υε΄. „ Οὐκ ἀδυνάτως ἔχει τὸ αὐτὸ, καὶ ποιητικὸν εἶ-
„ ναι καὶ τελικὸν, πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο.

Δυνατὸν γὰρ εἶναί τι τῶν μεταξύ. Τὰ δὲ τοιαῦτα. (§. π΄.) Ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. υϛ΄. Ἠνίξατο δέ τι τοιοῦτο καὶ Ἀριστοτέλης (1) συγκα-
„ ταριθμηκὼς τοῖς αἰτίοις, ὅσα δὴ κινήσαντος ἄλλου μετα-
„ ξὺ γίγνεται τοῦ τέλους, οἷον τῆς ὑγιείας ἡ ἰσχνασία, ἢ ἡ
„ κάθαρσις, ἢ τὰ φάρμακα, ἢ τὰ ὄργανα. Ἔστι γὰρ δὴ τὰ μὲν ὄργανα διὰ τὰ φάρμακα, τὰ δὲ φάρμακα διὰ τὴν κάθαρσιν, ἡ δὲ διὰ τὴν ἰσχνασίαν, ἡ δὲ διὰ τὴν ὑγίειαν. Καὶ δῆλον ὅτι φάρμακον μὲν ποιητικὸν καθάρσεως, τελικὸν δὲ τῶν ὀργάνων· καὶ κάθαρσις φαρμάκου μὲν τελικὸν, ἰσχνασίας δὲ ποιητικόν· ἥτε ἰσχνασία ὑγιείας μὲν παραίτιος, καθάρσεως δὲ ἔργον. Ὥστε ἕκαστα τούτων ἐστὶν ἑκάτερον. διαφέρει δὲ ὅσῳ τὸ μὲν μάλιστα ποιητικὸν, ὁ πρώτως κινή-

(1) Μεταφ. Δ΄.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

κινήσας, τὸ δὲ μάλιστα τελικὸν, τὸ πρώτως σκοπούμενον, ἡ ὑγίεια. τούτων δὲ καὶ κατὰ δεύτερον λόγον μετέχει τὰ μεταξὺ γινόμενα· „ διαφορὰν τε ἔχει, ὅτι τὰ μὲν ὡς ὄργανα, „ τὰ δὲ ὡς ἔργα.

Θεώρημα ΜΔ΄.

§. ϙζ΄. „ Τελικὸν, τοῦ μὲν ὑποκειμένου ταυτὸν, λόγῳ δὲ „ διάφορον, εἰς τοὐναντίον ἂν, ἤτοι ποιητικὸν ἐν ἄλλοτε ἄλ„ λως, ἢ καὶ πλείω ἅμα τε καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἀντιπεριστήσειεν.
Οὐ γὰρ οἷον ἐστὶν, ἀλλ' οἷον δοκεῖ τέλος καθίσταται. (§. οθ΄.) Τὸ δ' αὐτὸ δόξειεν ἂν, ἤτοι τοῦ αὐτοῦ νῦν μὲν ἀγαθὸν, νῦν δὲ μὴ, ἄλλοτε ἄλλως· ἢ καὶ πλείοσιν ἅμα, τοῦ μὲν ὡς οὕτως, τὸ δ' ὡς ἑτέρως. Ἑκατέρως ἄρα εἰς αἵρεσιν, ἢ γοῦν φυγὴν ἀντιπεριστήσειεν. Ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. ϙη΄. Ταύτῃ τοι καὶ στρεπταὶ φρένες βροτοῖσιν, ὡς εἴρηται. Ὅ,τε τοῦ Ἡρακλείτου δακρύων, αὐτὸ τοῦτο τοῦ Δημοκρίτου, δαψιλοῦς, παρεῖχεν ὑπόθεσιν, γέλωτος.

Θεώρημα ΜΕ΄.

§. ϙθ΄. „ Τῷ κατὰ τὸν νοῦν, περιστραίη ἂν εἰς τοὐναντίον, „ ἢ ἕτερον, τὸ τελικὸν τὸ κατὰ τὴν ἔκβασιν.
Ἐπεὶ γὰρ ἐκ τῶν μεταξὺ, ὡς προσεχεστέρων αἰτίων, τὸ τέλος ἐκβαίνειν πέφυκε. (§. π΄.) δυνατὸν τινὰ μέσοις χρήσασθαι τοῖς μὴ προσφόροις, ἀλλ' οἷα, ἕτερόν τι, ἢ τοὐναντίον, φύσιν ἔχει ποιεῖν, καὶ ἁπλῶς παρὰ τὸ σκοπούμενον. Ἄρα κτ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Σχόλιον.

§. ρʹ. Οὕτως ἐκεῖνος ὑγιείας φροντίσας πολλοὺς εἰς ταὐτὸ συνεκάλεσε τοὺς ἐπιμελησομένους, εἰς γέμων τοὐναντίον οἷ' περιέσῃ τὸ σκέμμα, καὶ ἰατρικῆς πολυάνδρου αὐτίκα μετέμελον, ἀπώλειαν, ἢ σωτηρίαν μνηστευσαμένης. „ Κἀκεῖνον „ δέ, φασί, ζωγραφοῦντα τὸν ἵππον, τοῖς μὲν ἄλλοις κα„τορθοῦν εἴδεσι καὶ χρώμασι· τοῦ δὲ ἀφροῦ τὴν περὶ τῷ „ χαλινῷ κοπτομένην χαυνότητα, καὶ συνεκπίπτουσαν τῷ „ ἄσθματι, μὴ ἀρεστὴν ἐπ' αὐτῷ γράφοντα, πολλάκις γοῦν „ ἐξαλείφειν, τέλος δὲ ὑπ' ὀργῆς προσβαλεῖν τῷ πίνακι „ τὸν σπόγγον, ὥσπερ εἶχε τῶν φαρμάκων ἀνάπλεων. Τὸν „ δὲ προσπεσόντα, θαυμαστῶς ἐναπομάξαι, καὶ ποιῆσαι „ τὸ δέον. Τοῦτο εὔτεχνον τύχης μόνον ἔργον ἱστορεῖται. (1) Καὶ θαυμαστῶς οὖν ἡμῖν, εἰς ἀνάπτυξιν τῶν λεγομένων ἐκ τύχης συμβαίνειν, ὑπουργεῖ τὸ Θεώρημα.

Θεώρημα Μϛʹ.

§. ραʹ. „ Τοῦ αὐτοῦ γένοιτ' ἂν πλείω τὰ τέλη.

Ἣ γὰρ δοκεῖ τι ἀγαθὸν εἶναι, ταύτῃ τελικῶς κινεῖ. (§. οθʹ.) δόξειε δ' ἄν τι κατὰ πλείονας λόγους θεωρούμενον, ἀγαθὸν εἶναι. Ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. ρβʹ. „ Εἰς τόδε φέρει, καὶ τὸ πολλάκι τὰ παρακα„λοῦντα ἐστὶ ξυμβουλεῦσαι ὑμῖν ὦ παῖδες, ἃ βέλτιστα εἶ„ναι κρίνω. καὶ ὅσ' ἄλλα πολλῶν οὕνεκα πράττεσθαι δεῖν, ἢ λέγεσθαι, ἢ λογοποιοὶ πείθειν προτίθενται.

Θεώ-

---

(1) Πλούταρχ. Περὶ τύχης.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Θεώρημα ΜΖ'.

§. ργ'. „ Τοῦ αὐτοῦ, οὐκ ἂν τἀναντία ὡς τέλη, ἅμα κι-
„ νητικὰ γένοιτο.

Τὰ γὰρ ἐναντία ἀλλήλων ἐστὶν ἀναιρετικὰ, καὶ τὸ ἐξ ἑκατέρων οὐδέτερον. (Ἐν Λογικ.) Εἰ γοῦν οὐδέτερον παρὰ τὴν συνεστῶσαν μᾶλλον κινεῖ, πολλοῦ γ' ἂν δεήσειεν ἑκάτερον. Οὐκ ἂν ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. ρδ'. Ἐντεῦθεν τοῖς ὑπὸ ἐναντίων ἀντιπεριαγομένοις, καὶ ἀῤῥεπέσιν ἀκριβῶς ἰσαμένοις τὴν γνώμην, ὡς ἐπὶ πλάστιγγος, μηδ' ἔχουσι ποτέρωσε νεύσειαν, τὸ τῆς ἀμηχανίας συμβαίνει πάθος, τὸ ὅτι ἔγγιστα τῆς ἀλόγου γινόμενον φύσεως.

Θεώρημα ΜΗ'.

§. ρε'. „ Τὴν τῶν τελικῶν πρόοδον ἐπ' ἄπειρον προϊέναι
„ ἀδύνατον.

Τὸ γὰρ ἔσχατον πρὸς ὃ ἀπιδοῦσα ἡ διάνοια ἵσταται, τὸ ποιητικὸν ἐξανίστησιν. (§. π'.) Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἀπείρου ἔσχατον οὐδέν. (§. λ'.) Οὐκ ἄρα οὐδὲ, τὸ, οὗπερ ἕνεκα τὸ ποιητικὸν διεγείρεται, οὐδὲ τέλος τί ἔσται. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ τελικὰ ὑποτίθεται, καὶ τέλος ἔσται, ὅπερ (§. λ'.) ἀδύνατον.

Σχόλιον.

§. ρς'. Ἄριστα τὸ προτεθὲν ὁ Σταγειρίτης Φιλόσοφος ἀποδείκνυσιν. (1) „ Τὸ οὗ ἕνεκα, φησὶ, τέλος. Τοιοῦτον δὲ
„ ὃ

(1) Μεταφ. Ἐλάττ. Α'.

„ ὃ μὴ ἄλλε ἕνεκα, ἀλλὰ τ' ἄλλα ἐκείνε· ὥς' εἰ μὲν ἔ-
„ σαι τοιῦτο τὸ ἔχατον, ὐκ ἔσαι ἄπειρον. Εἰ δὲ μηδὲν
„ τοιῦτον, ὐκ ἔσαι τὸ ὗ ἕνεκα. Ἀλλ' οἱ τὸ ἄπειρον ποιῦν-
„ τες λανθάνεσιν ἐξαιρῦντες τὴν τῦ ἀγαθῦ φύσιν. Καί-
„ τοι ὐθεὶς ἂν ἐγχειρήσειεν ὐθὲν πράττειν, μὴ μέλλων
„ ἐπὶ πέρας ἥξειν, ὐδ' ἂν εἴη νῦς ἐν τοῖς τοιύτοις· ἕνεκα
„ γάρ τινος ἀεὶ πράττει ὅγε νῦν ἔχων. Τῦτο γὰρ ἐςὶ πέ-
„ ρας. Τὸ γὰρ τέλος πέρας ἐςί.

Θεώρημα ΜΘ΄.

§. ρζ΄. „ Τὸ κατὰ πᾶν μέρος ἔχατον τέλος, εἴη ἂν τὸ
„ ἄρισον.

Ἐν ἑκάσῳ μέρει τὸ ἔχατον τέλος ἐςὶ τὸ ἀγαθόν. (§. ϙθ΄.) Τὸ ἄρα κατὰ πᾶν μέρος ἔχατον τέλος, κατὰ πᾶν μέρος ἂν εἴη ἀγαθόν. Τοιῦτο δ' ἂν εἴη τὸ ἄρισον. Ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. ρη΄. Εἴπερ ὖν ἐν μὲν τοῖς ποιητικοῖς ἔςι τι πρῶτον αἴτιον. (§. ξς΄.) Ἐν δὲ τοῖς τελικοῖς τὶ ἔχατον τὸ αὐτό. (§. ρε΄. ρς΄.) Τῦτο κρατιςόν τε ἅμα δι' ἐκεῖνο, διὰ δὲ τῦτο ἄρισον ὄν, (§. αὐωτ.) Α τε καὶ Ω εἰκότως ὑμνήσομεν. Ὡς μετὰ χάριτος ὁ Πρόκλος. (1) „ Τίς ὖν ἐςὶ τῶν
„ πάντων βασιλεύς; ἢ ὁ ἑνιαῖος Θεός, ὁ τῶν πάντων ἐξη-
„ ρημένος, καὶ τὰ πάντα παράγων ἀφ' ἑαυτῦ, καὶ κατὰ μίαν
„ αἰτίαν ἐξηγύμενος τῶν ὅλων διακόσμων; Τίς δὲ ὁ τὰ
„ τέλη πάντα πρὸς ἑαυτὸν ἐπιςρέφων, καὶ περὶ αὐτὸν ὑπο-
„ ςησάμενος; ὗ γὰρ ἕνεκα τὰ πάντα, τῦτον ἁπάντων τελῶν
„ τέλος, καὶ πρωτυργὸν αἴτιον προσειπών, ὐκ ἂν ἁμάρτοις
„ τῆς περὶ αὐτὸν ἀληθείας.

Πε-

(1) Εἰς τὴν Πλάτ. Θεολογ. βιβλ. β΄. Κεφ. δ΄.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Περὶ τοῦ Ὑλικοῦ.

§. ρθ'. Τῶν μὴ ἐκτὸς τοῦ αἰτιατοῦ αἰτίων τὸ ἕτερον ἐστὶ
τὸ ὑλικόν. Τουτέστιν ἡ ὕλη, ἐξ ἧς τὸ σύνθετον, ὡς ἐξ ὑ-
ποκειμένης συναπαρτίζεται, καὶ οἷον ἐκ στοιχείου προϋπάρ-
χοντος μὲν γίγνεται, συνυπάρχοντος δὲ σώζεται, προσε-
πιϋπάρχοντος δὲ φθείρεται. Ὑποκείμενον δὲ, καὶ στοιχεῖον,
καὶ ὕλη, πῆ μὲν αὐθ' ἑνὸς, πῆ δὲ καὶ μετὰ διαφορᾶς πρὸς ἄλ-
ληλα εἴληπται. Λέγεται δὲ καὶ καθ' ἑαυτὰ οὐχ ἁπλῶς.
Καὶ γάρ τοι ὑποκείμενον ὕπεστιν τὸ μὲν, καθ' οὗ τί λέγε-
ται, τὸ δ' ᾧ τί ἐνυπάρχει, τὸ δὲ περὶ ὅ,τι ἐναχολεῖται
ἤτοι κατὰ θεωρίαν, ἢ πρᾶξιν, ἢ ποίησιν, τὸ δὲ, καὶ ἐξ οὗ-
τι συνίσταται· ἃ σαφῶς ἡμῖν ἐν τοῖς λογικοῖς διήρθρωται.

§. ρι. Ὕλη δὲ ἡ μὲν πρώτη, ἡ δὲ δευτέρα, ἡ δὲ καὶ
τρίτη λεγέσθω. Καὶ πρώτη μὲν ὕλη, ἡ κατ' ἀφαίρεσιν,
παντὸς εἴδους χωρὶς, νόθῳ λογισμῷ ληπτὴ γινομένη. „Α-
„μέλειτοι τὸ πρῶτον ὑποκείμενον (1) ἐξ οὗ γίνεταί τι ἐνυ-
„πάρχοντος, πρώτως, καθ' αὑτὸ, καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός.
Οἷον ἔκ τινος, ὅπερ ἐνὸν παντῶς τῷ ξύλῳ φθειρομένῳ,
μὴ φθειρομένου γίνεται γῆ, ἐν ᾗ γινομένη τε καὶ διαμένη
ἤδη ἐνυπάρχει αὐτὸ ἐκεῖνο, πρώτως (οὐ γὰρ ἐξ ἄλλου τοῦ
ἁπλουστέρου, ἐξ οὗ προτέρου αὖ ἔχοι τὸ εἶναι.) καὶ καθ' αὐ-
τὸ, ᾗ συμπληρωτικὸν ὂν τῆς γεώδους συστάσεως, μηδὲ κατὰ
συμβεβηκὸς προσὸν, ὡς, κἂν ἀπείη, παραμεῖναι αὖ οὐδὲν
ἧττον τὴν τῆς γῆς φύσιν. Ἐξ αὐτοῦ δὲ τούτου, τοῦ οὕτω τῇ
γῇ ἐνυπάρχοντος φθειρομένῃ, μὴ φθειρομένου φυτόν· ᾧ
δὴ καὶ αὐτῷ τὸ αὐτὸ ἐνυπάρχει πρώτως, καθ' αὑτὸ, καὶ μὴ
κατὰ συμβεβηκός. Καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τῷ φυτῷ ἐνυπάρχοντος
φθειρομένῳ, μὴ φθειρομένου καρπὸς, εἶτα χυλὸς, εἶτα αἷ-
μα, εἶτα σάρξ, εἶτα γῆ. Αὐτὸ γοῦν ἐκεῖνο τὸ ἀεὶ ἐνυπάρ-
χειν νοούμενον κατὰ τὰς οὐσιώδεις φθοράς τε καὶ γενέσεις τῶν
συνθέτων, καὶ ἄλλοτε ἄλλο εἶδος ἐπιδεχόμενον, καθ' αὑτὸ
δὲ

(1) Ἀριστ. Φυσ. ά.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Θ. ΤΣΑΝΑΚΤΣΙΔΗΣ
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

δὲ οὐδενὶ εἴδει οὐσιωδῶς συμπλεκόμενον, αὐτὸ ἐκεῖνο ἡ πρώτη τυγχάνει ὕλη, ἣν καθ' αὑτὴν μηδὲ τί, μηδὲ ποσόν, μηδὲ ποιόν, μηδ' ἄλλο μηδέν, οἷς ὥρισται τὸ ὄν, ὁ Ἀριστοτέλης ὑπέγραψεν· (1) ἣν ἐκμαγεῖον καὶ πανδεχές, καὶ τιθήνην, καὶ μητέρα, καὶ χώραν ὁ Πλάτων· (2) ἣν μέσον κενὸν ὁ Πλωτῖνος· (3) ἣν καί τις τῶν ἔσω τῶν μορφῶν ἕδραν· (4) ἣν τέως ἔκτασιν στερεὰν ὁ Ἄγγλος Μεταφυσικὸς (5) φυσικώτερον ὁρισάμενος. Καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη ὕλη. Δευτέρα δὲ ἡ καθ' αὑτὴν μὲν εἶδός τι ἐπιφέρουσα, τοῦ δὲ τῶν μικτῶν εἴδους δεκτική· ἤτοι ἡ ἀμέσως ἐκ τῆς πρώτης καὶ εἴδους αἰσθητοῦ συνισταμένη, οἷον ὕδωρ, γῆ, πῦρ, ἀήρ. Ὕλη δὲ τρίτη εἰρήσθω, ἡ τῶν μικτῶν, καὶ ἄλλως ὁπωσοῦν συνθέτων, ἡ ἐκ τῆς δευτέρας προσεχῶς συνισταμένη, καὶ εἰς αὐτὴν πρώτως ἀναλυομένη, οἷον ὁ χαλκός, ἐξ οὗ ὁ ἀνδριάς, καὶ σάρκες, αἷμα, ὀστᾶ, ἐξ ὧν τὸ ζῷον. Ἣν αὖτις πολλαχῇ αὖθις ὑποδιέλοι· ἢ γὰρ οὕτω καὶ μόνον ἁπλῶς ὕλης τρόπον εἰς σύστασιν τοῦ συνθέτου συνέδραμεν, οἷον ὁ χαλκὸς εἰς τὴν τοῦ ἀνδριάντος κατασκευήν, ἢ πολλά. Εἰ δέ, ἤτοι ἀλλήλων ἀπολελυμένα ἀπέζευκται, ἢ συνῆπται. Καὶ εἰ μὲν ἐκεῖνο, ἢ τάξεως ἄνευ, οἷον ἐπὶ τοῦ χύδην ὄχλου, ἢ μετὰ τάξεως, οἷον ἐπὶ στρατοῦ, ἢ δορυφορίας οἱ πολλοὶ συνιόντες. Εἰ δὲ τοῦτο, ἢ ἀναλλοιώτως τὰ πολλὰ συνδέδεται, οἷον τὰ ἐξ ὧν ὁ οἶκος, τὰ ἐξ ὧν ἡ ναῦς, ἢ μετ' ἀλλοιώσεως συγκέκραται, ὡς ἐπὶ τῶν μίξεων.

§. ρια. Στοιχεῖον δέ, ἐξ οὗ σύγκειται πρώτου, ἐνυπάρ-
„ χοντος, ἀδιαιρέτου τῷ εἴδει εἰς ἕτερον εἶδος. (6) Ὧν τὸ μὲν ἐξ οὗ, ἐπὶ τὸ ὑλικὸν εἶδος τὸ στοιχεῖον ἀνέθετο. Τὸ δὲ δὴ πρώτου, τὸν χαλκὸν ἐξ οὗ ἡ εἰκών, καὶ τὸ ξύλον ἐξ οὗ ἡ τράπεζα, καὶ ἁπλῶς ἅπαν σῶμα σύνθετον ὄν, ταυτὸν εἰπεῖν, τὴν τρίτην εἰρημένην ὕλην (§. ρι.), τοῦ κατὰ τὸ στοιχεῖον λόγου ἀπέκλεισε. Τὸ δ' ἐνυπάρχοντος, τάς τε στερήσεις, καὶ τὰ ἐναντία, ἐξ ὧν τὸ στοιχειωτὸν μὴ ἐνυπαρχόν-

(1) Μεταφ. ζ'. (2) Παρ' Ἀλκιν. Κεφ. η'.
(3) Βιβλ. β'. Κεφ. δ'. (4) Ναζιανζ.
(5) Ἰωάνν. Λώκ. (6) Μεταφ. Δ'.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

χόντων, ἀπέκρυψε. Τὸ δὲ ἀδιαιρέτῳ τῷ εἴδει εἰς ἕτερον εἶδος, τὴν ἀειδῆ πρώτην ὕλην (§. ρί.) ἐξήρηκε, καὶ δὴ, καὶ τὴν τρίτην ἔτι, τὴν εἰς ἑτεροειδῆ ἀναλυομένην. Κυρίως οὖν στοιχεῖα, ὡς ὁ Ἀριστοτέλους λόγος (1) τὰ γράμματα, ἐξ ὧν ἡ φωνὴ, καὶ τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων, οἷον ὕδωρ, γῆ, κτ. ἅπερ εἰκὸς, ὕλην δευτέραν ἀποκαλέσαι. Καὶ τὰ στοιχεῖα τῶν διαγραμμάτων, καὶ ἄλλως αἱ πρῶται ἀποδείξεις, „ αἱ ἐκ τῶν τριῶν, (ὡς αὐτὸς φησὶ (2), δι' ἑνὸς μέσου· ἐν αἷς ἀμέλει τρεῖς μὲν οἱ ὅροι, εἷς δὲ τῶν τριῶν ὁ μέσος. (§. ν'.) Ἅπαντα γὰρ τὰ εἰρημένα, καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν εἶναι τὰ στοιχειωτὰ ἔλαχε, καὶ πρῶτα ἐστὶ, καὶ ἐνυπάρχοντα, καὶ τῷ εἴδει εἰς ἑτεροειδῆ μὴ διαιρετά. Καταχρηστικώτερον δὲ παρὰ ταῦτα, καὶ οὐ κατὰ τὸ Ἀριστοτέλει δοκοῦν, καὶ οἷον ἐκ μεταφορᾶς λεγόμενον στοιχεῖον, ὃ ἂν ἓν ὂν, καὶ μικρὸν, „ ἐπὶ πολλὰ ᾖ χρήσιμον. Ὅθεν ἐλήλυθε (φησὶν ἐκεῖνος „ (3) τὰ μάλιστα καθόλου στοιχεῖα εἶναι, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἓν ὂν, καὶ ἁπλοῦν, ἐν πολλοῖς ὑπάρχει· ἢ πᾶσιν (οἷον τὸ ὂν) ἢ ὅτι πλείστοις (οἷον ἡ οὐσία). Καὶ ταύτῃ γέτοι τὰ γένη στοιχεῖα λέγουσί τινες (4) καθόλου τε, καὶ ἀδιαίρετα ὄντα (τὴν εἰς μέρη νοήσεως μοι ἐνεργείᾳ, καὶ μὴ δυνάμει διαίρεσιν·) καὶ μᾶλλον ἢ τὴν διαφορὰν, ὅτι καὶ καθολικώτερα. Καὶ τὸ ἓν δὲ, καὶ τὴν στιγμὴν ὡσαύτως. Ἃ μηδὲ κυριολεκτεῖσθαι σαφές. Οὐδὲ γὰρ ἐκ τῶν καθόλου τὰ κατὰ μέρος, ὡς ἐξ ὕλης τινὸς τὴν σύνθεσιν ἔχει, οὐδ' ἐκ σημείων τὸ συνεχὲς, οὐδ' ἐκ τοῦ ἑνὸς ὁ ἀριθμὸς, τυχὸν διὰ τὴν δυάδα. Ἐπὶ τούτων οὖν ἁπάντων κοινὸν τὸ εἶναι στοιχεῖον ἑκάστου, τὸ πρῶτον ἐνυπάρχον ἑκάστῳ.

§. ριβ'. Ἐξ ὧν καὶ τὴν ἐγχωροῦσαν διαφορὰν ῥᾳδίως ἐστὶ συνιδεῖν, καθ' ἣν τὸ μὲν ἐπὶ πλέον ἐκτείνεται, ἡ δὲ ἐπ' ἔλαττον, τὸ δὲ καὶ ἔτι. Οὐ γὰρ εἴ τι ὑποκείμενον καὶ ὕλη, οὐνάπαλιν δέ. Ὅ,τι δὲ στοιχεῖον καὶ ὕλη, οὐ μὴν καὶ ἀνάπαλιν. Διὸ καὶ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἀκυρολογίας γραφὴν διέφυγεν, ἀνθ' ὧν ταυτὸ εἶναι νομίσας ἀρχὴν καὶ στοιχεῖον, ἀμ-

φοῖν

(1) Μεταφ. Δ'. (2) Αὐτ. (3) Αὐτ. (4) Ὅρα ἐν Λογικ.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

φοῖν τοῖς ὀνόμασι τὸ ὕδωρ περιεσήμανε. (1) Καίτοι, καὶ παρ᾽ ἐκεῖνον, οἱ παλαιοὶ ἀδιαφόρως ἐκάλουν ὕλην εἶναι τὰ τῶν σωμάτων στοιχεῖα καὶ εἴδοτες καὶ λέγοντες, (2) ὧν τὴν διαφορὰν μετ᾽ ἐκείνους οἱ περὶ Ἀριστοτέλην, καὶ Πλάτωνα ἡμῖν εἰσηγήσαντο.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Θεώρημα Ν΄.

§. ριγ΄. „ Τὸ πρῶτον ὑλικὸν αἴτιον καθ᾽ αὑτὸ ἀνυπό„ στατον, τὸ δὲ δεύτερον, καὶ τρίτον ὑποστατά.

„ Ἔστι γὰρ ἐκεῖνο οὐδὲν ἕτερον παρὰ τὴν ὕλην (§. ρθ΄.) τὴν πρώτην, ἥτις μηδέ τι, μηδὲ ποσὸν, μηδὲ ποιὸν, μηδ᾽ ἄλλο μηδὲν ἐστὶν οἷς τὸ ὂν ὥρισται. (§. ρί.) τὰ δ᾽ ὑφεστῶτα ἐν τοῖς οὖσιν ὥρισται. (ὡς ἐν τῇ Λογικ., καὶ ἐφεξῆς ἐν τοῖς περὶ ὑποστάσεως εἰρήσεται.) Ἄρα κτ.

Τὸ δὲ δεύτερον ἐστὶν ἡ τετρὰς τῶν στοιχείων, τὸ δὲ τρίτον, τὰ ἐξ ἐκείνων μικτά. (§. ρί.) Τὰ δὲ ὑφέστηκεν. Ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. ριδ΄. Καὶ τοῦτ᾽ ἔστι δι᾽ ὅπερ οἱ καθ᾽ ἡμᾶς Φυσικοὶ τὸν Ἀριστοτέλην ἐν αἰτίᾳ ποιοῦνται, ὡς ἄρα τῶν φύσει ὄντων, μεταφυσικάς τινας ἀρχὰς, διανοίᾳ μόλις οὔσας ληπτὰς ὑποστησάμενον, τὴν πρώτην ὕλην φημὶ, καὶ τὰς ἄλλας. Ἀλλ᾽ ἐπιεικῶς εἰπεῖν, ἐν τῷ παντὶ, ἐν ᾧ τὰ πάντα συμμέμικται, τῶν σωμάτων τὰς ἀρχὰς τὰς πρωτίστας καὶ ἀπλουστάτας, καθ᾽ ἑαυτὰς ὑφεστώσας εὑρεῖν μὲν ἀμήχανον, ζητεῖν δὲ ἄλογον. Θαυμάσειεν ἄν τις μᾶλλον αὖ εἰκότως τῶν ἀμφὶ Πλάτωνα, τῶν τὴν ἀνείδεον ὕλην εἰσαγαγόντων πρὸ τῆς

(1) Πλούτ. ἀρεσκ. βιβλ. ά. Κεφ. β΄.
(2) Μεταφυσ. ά. τὸ μεῖζον. Κεφ. γ΄.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

τῆς τῶν σωμάτων παραγωγῆς αὐτοῦ τοῦ Δημιουργοῦ συνδιαιωνίζουσαν. (1)

Θεώρημα ΝΑ'.

§. ριέ. „ Υλικὸν τὸ πρῶτον, οὐκ ἔστι τὸ μηδέν.

Τὸ γὰρ μηδὲν οὔθ' ὑπάρχει, οὔτ' ἐνυπάρχει, οὔτε εἶδος ἔχει τι δυνάμει, οὔτ' ἂν ἐπιδέξαιτο. (§. λ'.) Τὸ δὲ πρῶτον ὑλικὸν, καί τοι μὴ καθ' ἑαυτὸ ὑφεστὸς (§. ριγ'.) ἐνυπάρχει γοῦν τῷ ἐξ αὐτοῦ, καὶ εἶδος οἷον δεῖν ἐπιδέχεσθαι. (§. ρί.) Ἄρα κτ.

Θεώρημα ΝΒ'.

§. ρις'. „ Τὸ ὑλικὸν αἴτιον φύσει παθητικόν.

Ἐνυπάρχει γὰρ τοῖς μὲν ἐξ αὐτοῦ οὖσι συνυφιστάμενον, τοῖς δὲ γινομένοις τὰ εἴδη ἐπιδεχόμενον ὑποβέβηκεν. (§. ρθ'. ρί.) Τὸ δὲ ἐνυπάρχον, καὶ ἐπιδεχόμενον, ταύτῃγε οὐκ ἐνεργεῖ, ᾗ ἐνυπάρχει καὶ ἐπιδέχεται. Ἄρα κτ.

Θεώρημα ΝΓ'.

§. ριζ'. „ Τὸ ὑλικὸν ἁπλῶς ᾗ τοιοῦτον, οὐκ ἂν εἴη ὅρος „ ἐνεργείας αἰτίου τοῦ ποιητικοῦ.

Ὁ γὰρ ὅρος τῆς τοῦ ποιητικοῦ ἐνεργείας, αἰτιατόν. (§. νβ'.) Τὸ δὲ ὑλικὸν, ταύτῃγε ᾗπερ ὑλικὸν, οὐκ ἔστιν αἰτιατόν· αἴτιον γάρ. (§. να'.) Ἄρα τὸ ὑλικὸν κτ.

Σχο-

„ (1) Ἡ ὕλη αὐτὴ καθ' αὑτὴν ὑπόστασιν ἔχειν οὐ δύναται, ὅτι μηδέπω εἶδός ἐστιν ἐν αὐτῇ. Ἀλεξ. β'. περὶ Ψυχ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Σχόλιον.

§. ριή. Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὸν δεύτερον, καὶ τρίτον λόγον ὑλικά, καὶ αἰτιατά ἐστι, καὶ αἴτια εὖ μάλα καθίσαται. Οὐδὲ γὰρ ἁπλῶς ὑλικὰ τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὕλης· οἷον ἐστὶ μὲν παραχθὲν τὸ ὕδωρ, γίνεται δὲ καὶ ὑλικόν, τῆς τοῦ οἴνου, φέρε λέγειν, συστάσεως. Καὶ χαλκὸς ὁμοίως ὑπό τινος ποιητικοῦ τὴν γένεσιν ἔχει, οὐ ταύτῃ δέ πη ἢ ὑλικὸν τοῦ ἀνδρειάντος, ὃς ἐξ αὐτοῦ ἐστίν, ἢ γίνεται. Τὸ δὲ πρῶτον ὑλικόν, ἢ τοῦτο μόνον νοούμενον, αἴτιον μέν ἐστιν, αἰτιατὸν δὲ οὔ. Καὶ τοῦτο εἰκὸς εἶναι τὸ κινῆσαν τοὺς πλείστους ὑποθέσθαι τῆς ὕλης τὸ ἀΐδιον. Ἀλλὰ περὶ τούτου ἐν ἄλλοις.

Θεώρημα ΝΔ'.

§. ριθ'. „ Τὸ ὑλικὸν τοῦ ὑλικοῦ, ὑλικόν ἐστι καὶ τοῦ ἐξ „ ἐκείνου, ἀλλὰ πορρωτέρω.

Δι' ἐκείνου γὰρ ἐνυπάρχει τῷ ἐξ ἐκείνου καὶ ὄντι, καὶ γινομένῳ (ἐξ ὑποθ.) τοιοῦτο δὲ τὸ ὑλικόν. (§. ρθ'. ρι'.) Ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. ρκ'. Οἷον ἐπεὶ ὑλικὸν μὲν τοῦ ἀνδρειάντος ὁ χαλκός, χαλκοῦ δὲ ὕδωρ, ὕδατος δὲ τὸ πρῶτον, φανερὸν ὅτι ἐκείνου ὕλη καὶ ταῦτα. „ Γίνονται δέ, φησὶν Ἀριστοτέλης (1), πλείους „ ὗλαι τοῦ αὐτοῦ, ὅταν θατέρου ἡ ἑτέρα ᾖ· οἷον φλέγμα „ ἐκ λιπαροῦ καὶ γλυκέος, εἰ τὸ λιπαρὸν ἐκ τοῦ γλυκέος. Οὕτως εἴπερ ἀμέλει ἐκ μὲν τοῦ γλυκέος τὸ λιπαρὸν ἀποκριθῇ, τὸ δὲ λιπαρὸν τῷ ἐν τοῖς ἀδέσιν ὑδαρωτέρῳ συγκρα-

(1) Μεταφ. Η.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

κραθῇ, καὶ οὕτως εἰς φλέγμα ποιωθῇ. Ὁ δ᾽ αὐτὸς ἀποδοὺς τὸν ὁρισμὸν τοῦ ὑλικοῦ αἰτίου, καὶ ἐπὶ τὰ μᾶλλον καθόλου ἐξέτεινε τὸ θεώρημα. „ Ὑλικὸν γάρ, φησίν, ἐξ οὗ γίνεταί „ τι ἐνυπάρχοντος· οἷον ὁ χαλκὸς τοῦ ἀνδριάντος, καὶ ὁ ἄρ„ γυρος τῆς φιάλης, καὶ τὰ τούτων γένη. (1)

Θεώρημα ΝΕ΄.

§. ρκα΄. „ Ἐκ τοῦ πρώτου ὑλικοῦ, καὶ τῶν σωμάτων τὰ ἀπ„ λούστατα.

Ἤτοι γὰρ εἶδος ἔχει, ἢ μή. Ἀλλ᾽ εἰ μὲν τοῦτο, οὐδ᾽ ἐν τοῖς οὖσιν ἀριθμεῖται, καὶ οὐδὲν ἂν εἶεν ταῦτα, ὅτι μὴ ὕλη ἡ πρώτη, ἡ μηδὲ τί, μηδὲ ποσόν, κτλ. (§. ρί.) ἢ οὐδέν· καὶ οὐδὲ σώματα ἄρα. (§. λ΄.) Εἰ δ᾽ ἐκεῖνο, ἢ καθ᾽ αὐτὸ ὑφεστὸς ἔχει τὸ εἶδος, καὶ αὖθις εἴδη ἀσώματα ὄντα, οὐκ ἔσται σώματα. (κατὰ τῆς ὑποθέσ.), ἢ ἔχει καί τι τὸ ὑποβεβηκὸς αὐτῷ τῷ εἴδει. Τοῦτο δέ, ἤτοι ὕλη ἔσται ἡ πρώτη, ἢ γοῦν ἡ δευτέρα, ἢ γ΄. (§. ρί.) Ἀλλ᾽ εἰ μὲν αὗται, οὐδὲ ἁπλᾶ ἔσται (§. ρί.) καὶ παρὰ τοῦτο, δοθέντος, κἀκείνη ἄρα. (§. ριθ΄.) Εἰ δ᾽ ἐκείνη, ἐδείχθη δὴ τὸ πρόθεσις. Ὥστε ἐκ τοῦ πρώτου ὑλικοῦ κτ.

Σχόλιον.

§. ρκβ. Οἱ καθ᾽ ἡμᾶς Φυσικοὶ τὴν πρώτην ὕλην ἔκκασιν εἶναι στερεὰν φύσει, τουτέστι πλήρη, καὶ μὴ κενά τινα διαστάσιν, ὁριζόμενοι, οὐδ᾽ ἀκούειν ἀνέχονται ἑτερογενοῦς τινος ὕλης, ἐπὶ τῶν αἰθερείων σωμάτων μνημονευομένης, οἵαν οἱ Περιπατητικοὶ ὑποτοπῆσαι φέρονται. Αἰτιῶνται δὲ τὸν Ἀριστοτέλην, ὡς ἄρα αὐτοῖς τῆς ἀτόπου δόξης ἐξάρξαντα. Ἡμῖν ἀλλ᾽ οὖν οὐχ ὡς δόγματος βεβαίου τε καὶ ἀραρότος τοῦδε ἀντεχό-

(1) Μεταφυσ. Δ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

πεχόμενος ἔδοξεν ὁ Φιλόσοφος, ἀλλάπως ἐνδοιάζων τε καὶ διχογνωμῶν. Φανερὸν δὲ ἐξ ὧν αὐτὸς μὲν διςαγμῶ ἐν τοῖς Μεταφυσικοῖς, τὸ περὶ τούτου ἡμῖν ὑπέκρυψεν, ἐν οἷς φησὶν, ὅτι „ περὶ τῆς ὑλικῆς οὐσίας δεῖ μὴ λανθάνειν, ὅτι εἰ καὶ „ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πάντα πρώτου, (ἤτοι τοῦ ὑλικοῦ.) ἢ τῶν αὐ„τῶν ὡς πρώτων, (διὰ τοὺς ἀντὶ ὕλης ὑποτιθεμένους τὰ στοιχεῖα, ἢ τινὰ, ἢ πάντα.) καὶ ἡ αὐτὴ ὕλη ὡς ἀρχὴ τοῖς „ γιγνομένοις, ὅμως ἔστι τις οἰκεία ἑκάστου· οἷον φλέγματος „ ἐστὶ πρώτη (τὸ πρώτη ἀντὶ τοῦ καθ' αὑτὸ νοητέον.) ὕ„λη τὰ γλυκέα, ἢ λιπαρά· χολῆς δὲ τὰ πικρὰ, ἢ ἄλλ' „ ἄττα· ἴσως δὲ καὶ ταῦτα ἐκ τοῦ αὐτοῦ. (1) Ἔοικε γοῦν διὰ τοῦ ἴσως ἐνταῦθα ὑποδιςάζοντι, διὰ τὸ ἐπροσφυὲς τῆς ἐνίων ὕλης. (φασὶν οἷς ἔργον τὸν νοῦν τοῦ ἀνδρὸς ἀναμοχλεῦσαι ἐγένετο, (2)) ἐξ ἧς τὰ κρείττω, ἢ ἥττονα φθορᾶς σύγκειται. Καὶ ὑποκαταβὰς δὲ μὲν βραχέα· „ ἐπὶ „ τῶν φυσικῶν μὲν, ἀϊδίων δὲ οὐσιῶν, φησὶν, ἄλλος λό„γος; ἴσως γὰρ ἔνια οὐκ ἔχει ὕλην (τὰς πνευματικάς „ μοι νόει οὐσίας.) ἢ οὐ τοιαύτην, ἀλλὰ κατὰ τόπον κινη„τήν, οἷον τὰ ἐν οὐρανοῖς σώματα, καὶ αὐτοὶ ἐκεῖνοι.

Θεώρημα Νϛʹ.

§. ρκγʹ. „ Ἐκ τοῦ πρώτου ὑλικοῦ καὶ τῶν σωμάτων τὰ μικτά. Τῶν γὰρ μικτῶν ὑλικὸν τὰ ἁπλᾶ. (§. ριʹ.) Τῶν δὲ ἁπλῶν ὑλικὸν, τὸ πρῶτον. (§. ρκαʹ.) τὸ δὲ ὑλικὸν τοῦ ὑλικοῦ, ὑλικὸν καὶ τοῦ ἐξ ἐκείνου. (§. ριθʹ.) Ἄρα κτ.

Θεώρημα ΝΖʹ.

§. ρκδʹ. „ Γένοιτ' ἂν ὑλικὸν ἐξ ὑλικοῦ τρίτον ἐκ τρίτου, „ καὶ τρίτον ἐκ δευτέρου, καὶ δεύτερον ἐκ τρίτου, αὐτοϋφεστῶς „ ἐξ

(1) Μεταφ. Η.
(2) Ὅρα Ἀκινάτ. Βιβλ. ηʹ. τῶν Μεταφ. Ἀναγν. δʹ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠΙΚ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

,, ἐξ αὐτοϋφεστῶτος· δεύτερον δὲ ἐκ δευτέρου, ἴσως οὐχί.
,, Ἐκ δὲ δὴ τοῦ πρώτου τούτω, καὶ ἐκ τούτων τὸ πρῶτον, ἀδύ-
,, νατον.

Συνθέσει γάρ, ἢ μίξει, ἢ κράσει, ἐκ μικτοῦ, ἢ ἄλλως συνθέτου, ὑφεστῶτος μικτὸν ἕτερον, ἢ ἄλλως σύνθετον ἂν συσταίη. (§. ρί.) Ταῦτα δὲ τὰ τρίτα ὑλικά. (§. αὐτ.) ἃ καὶ ὑποστατά. (§. ριγ΄.) Ο. τὸ α΄.

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν δευτέρων ὡσαύτως τρίτον ἂν συσταίη μίξει, ἢ κράσει, ἢ ἄλλως ὁπωσοῦν. (§. ρί.) ἐκ δὲ τοῦ τρίτου δεύτερον ἀναλύσει. (§. αὐτ.) Καὶ τὸ δεύτερον δὲ, ὡς καὶ τὸ τρίτον, ὑποστατόν. (§. ριγ΄.) Ο. Η. β΄. καὶ γ΄.

Τὸ δὲ δεύτερον εἰς τὸ δεύτερον, οὐ μᾶλλον καὶ ἧττον ἁπλοῦν ὄν, ἕτερον ἑτέρου, οὐκ ἂν οὐδὲ μίξει, οὐδ᾽ ἀναλύσει θάτερον εἰς θάτερον μετασταίη. Πότερον δὲ φθορᾷ καὶ γενέσει μεταποιεῖσθαι ταῦτα εἰς ἄλληλα φύσιν ἔχει; τοῖς φυσιολογοῦσι ζητεῖν ἔπεστι, τοῖς περὶ τούτου εἰσέτι καὶ νῦν διαφερομένοις. Ἴσως ἄρα οὐχί, κτ. Ο. τὸ δ΄.

Ἀλλὰ τὸ πρῶτον ὑλικὸν καθ᾽ αὑτὸ ἀνυπόστατον. (§. ριγ΄.) Οὐκ ἄρα ἐκ τοῦ πρώτου τὰ λοιπὰ δύω, ἀνθυφεστῶτος ἀνθυφεστῶτα, οὐδὲ μὴν οὖν ἀνάπαλιν. Ο. τὸ ε΄.

Σχόλιον

§. ρκέ. Αἱ κατὰ τὰς μίξεις τε καὶ ἀναλύσεις τῶν σωμάτων ὅσαι ὧραι συμβαίνουσαι μεταβολαί, καὶ αὐτῇ τῇ πείρᾳ κατασκευάζουσι τὰ εἰρημένα· νῦν μὲν τῶν ἁπλουστέρων ὑλῶν ἐπὶ τὰς μᾶλλον συνθέτους ἀναγομένων διὰ γενέσεως, νῦν δὲ φθορᾷ τῇ τούτων ἐπ᾽ ἐκείνας ἐπανιουσῶν τὸ ἀνάπαλιν. οἷον δὴ κείσθω ὕλη μὲν δευτέρα τὰ στοιχεῖα τῶν γραμμάτων, α, θ, μ, ε. Ὕλη δὲ τρίτη, αἱ ἐκ τούτων συλλαβαί, μα, θε. Ὕλη δὲ πρώτη ἐξ ἧς καὶ εἴδους τινός, τὸ α, καὶ τ᾽ ἄλλα ὡσαύτως. Συστήσεται γοῦν ἐκ τρίτου ὑλικοῦ ὑφεστῶτος τοῦ μα, καὶ τρίτου διπλασίως τοῦ θε, ὑλικὸν ὑποστατὸν εἰς εἶδος ὅρου τὸ μάθε, καὶ τὸ θέμα· καὶ ἀναλύσει πάλιν ἐξ ὑποστατοῦ τοῦ μάθε, καὶ τοῦ θέμα, ὑποστατὰ τὰ μα καὶ θε. Καὶ ἐκ τῶν δευτέρων δὲ θ καὶ α, τρίτον τὸ θα, κἀκ τούτου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

τὰ δεύτερα ἀνάπαλιν θ καὶ α. Μεταστοιχειῶσαι δὲ τὸ α εἰς θ ἴσως οὐκ ἔνι. Ἀλλὰ καὶ λαβεῖν ὅλως τὸ πρῶτον ὑποκείμενον, ὃ εἰς α κεῖται εἰδοποιηθὲν, εἴδους χωρὶς, ἀμήχανον. Ἠνίξατο δὲ καὶ Ἀριστοτέλης τὴν τῶν ὑλικῶν εἴτε γενέσει, εἴτε καὶ ἀναλύσει εἰς ἄλληλα μεταποίησιν, εἰπὼν, „ὅτι διχῶς τόδ᾽ ἐκ τοῦδε· ἢ ὅτι πρὸ ὁδοῦ ἔσται, ἢ ὅτι ἀ„ναλυθέντος εἰς τὴν ἀρχήν. (1) Ὅτι δὲ καὶ εἰς τὴν πρώτην καὶ ἐπὶ τῶν ἁπλῶν σωμάτων, ταῦτα οἶμαι τὰ μάλιστα δεόμενα δείξεως.

Θεώρημα ΝΗ΄.

§. ρκϛ΄. „ Ἐνδέχεται μιᾶς οὔσης τῆς ὕλης, ἕτερα γίνε„σθαι διὰ τὴν κινοῦσαν αἰτίαν.

Τῆς γὰρ κινούσης αἰτίας ἄλλως καὶ ἄλλως περὶ τὴν αὐτὴν ὕλην ἐνεργούσης, μένει μὲν ὕλη ἡ αὐτὴ, γίνεται δ᾽ ἑτεροῖα τὰ γινόμενα, διὰ τὸ μὴ παραπλησίως ἐνεργεῖν εἶναι τὸ ποιητικόν. (ἐξ ὑποθ.) ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. ρκζ΄. „ Ἐκ μὲν οὖν τοῦ ξύλου καὶ κιβωτὸς, καὶ κλίνη, „ Ἀριστοτέλης φησίν, (2) ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος καὶ ὄμβροι, καὶ χιὼν, καὶ χάλαζα, καὶ πάχνη, καὶ δρόσος, καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀληθεύει δὲ τοῦτ᾽ ἐπὶ πάντων, ὅσα ὁμογενῆ μὲν ὄντα τὴν ὕλην, τῷ εἴδει διενηνόχασιν. Ἀλλὰ καὶ τῆς αὐτῆς πρωτίστης ὕλης ὑπούσης, τὰ ποικιλλόμενα εἴδη ἀριθμῷ σχεδὸν εἰσὶν ἀπερίληπτα.

Θεώ-

(1) Μεταφ. Η. (2) Μεταφ. Η.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Θεώρημα ΝΘ΄.

§. ρκη΄. „ Ἐνίων ἑτέρα ἡ ὕλη ἐξ ἀνάγκης, ἑτέρων ὄν-
„ των.

Ἐκληπτέον δὲ τὸ λεγόμενον μὴ περὶ τῆς πρώτης ὕλης εἰρῆσθαι.

Ὅσοις γὰρ παρὰ τὴν ἐκ τοῦ εἴδους, καὶ ἡ ἐκ τῆς ὕλης καθ᾽ αὑτὸ παροπηδεῖ ἰδιότης, ταῦθ᾽ ἕτερα ὄντα, εἰ μέλλει τῆς κατὰ τὴν φύσιν προσηκούσης αὐτοῖς τεύξεσθαι ἰδιότητος, δέον ἕτερα πάντως εἶναι καὶ τὴν ὕλην, ἀφ᾽ ἧς ἡ συμβᾶσα ἰδιότης πρόσεισι. Πολλὰ δὲ τοιαῦτα. (ὅρα τὸ ἐφεξ. σχόλ.) Ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. ρκθ΄. „ Πρίων τοίνυν οὐκ ἂν γένοιτο ἐκ ξύλου οὐδ᾽ ἐπὶ
„ τῇ κινούσῃ αἰτίᾳ τούτου. Οὐ γὰρ ποιήσει πρίονα ἐξ ἐρίου,
„ ἢ ξύλου. (1)

Θεώρημα Ξ΄.

§. ρλ΄. „ Ἐπὶ τῶν, ἐξ ἄλλης ὕλης, μὴ ἑτέρων ὄντων,
„ τὴν κινοῦσαν αἰτίαν εἰκὸς εἶναι τὴν αὐτήν.

Τὸ γὰρ ταυτὰ εἶναι οὐκ ἔχει ἐκ τῆς ὕλης (ἐξ ὑποθ.) οὐδ᾽ ἐκ μηδενός. (§. νε΄.) Οὐδὲ ἀφ᾽ ἑαυτῶν (§. νϛ΄.) ἢ αἰτιατά. Ἐκ τοῦ ποιητικοῦ ἄρα. Εἰκὸς ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. ρλα΄. „ Τὸ τοίνυν Ἀριστοτέλει ῥηθέν, (2) ὡς εἰ ἄ-
„ ρα τὸ αὐτὸ ἐνδέχεται ἐξ ἄλλης ὕλης ποιῆσαι, δῆλον ὅ-
„ τι

---

(1) Ἀριστ. Μεταφ. Η. (2) Μεταφ. Η.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝ/ΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

„ τι ἡ τέχνη, καὶ ἡ ἀρχὴ ὡς κινοῦσα ἡ αὐτὴ, οὕτως οἶμαι ἐκληπτέον, τὸ ἡ αὐτὴ, αὐτὶ τῆς πρὸς τὸ αὐτὸ αἰτιατὸν ἑρμηνεύσασι δεξιότητος. Ἄλλως γὰρ καὶ χαλκεὺς ἐκ σιδήρου σφαῖραν ἐχάλκευσε, καὶ κάνθαρος ἐκ κόπρου συνέπλασεν. Ἀλλὰ τῷ μὲν ἀρχὴ κινοῦσα ἡ τέχνη, τῷ δὲ ἡ φύσις. Οὕτω δὲ τὸ χωρίον ἐκδεξαμένοις, οὐχ ὑπαντιάσει οὐδὲ τὸ δειχθὲν ἐν Θεωρήματι κζ΄. §. ξη΄., καθ᾽ ὃ κωλύει πάντως „ οὐδὲν, τῷ αὐτῷ τῷ ἀριθμῷ πολλὰ εἶναι τὰ ποιητικὰ „ τρόποις διαφέροντα· οἷον εἰς ὑγίειαν ὅ,τε περίπατος, καὶ ὁ ἀὴρ, καὶ φάρμακα, τὰ πολλὰ, καὶ ἐπιπροδυναμοῦντα ὤνησαν. Εἰ δὲ τῷ ἀριθμῷ, καὶ τῷ εἴδει, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον. Ἀλλὰ τὰ πολλὰ δὴ ταῦτα ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν ἀνακτέον τῷ λόγῳ, ἢ τῆς αὐτῆς, πρὸς τὸ αὐτὸ αἰτιατὸν ἀμέλει, διαμοίρησε δεξιότητος.

Θεώρημα ΞΑ΄.

§. ρλβ΄. „ Εἴπερ ἡ ὕλη ἑτέρα, καὶ τὸ κινοῦν, καὶ τὸ γεγονός.

Εἰ μὴ γὰρ, ἔστω ταυτόν. Ἡ δὲ ὕλη ἑτέρα, (ἐξ ὑποθ.) Ἄρα (διὰ τὸ ἀνωτ.) καὶ τὸ κινοῦν ταυτόν. Νῦν δὲ καὶ ἕτερον. (ἐξ ὑποθ.) Τὸ δὲ ἀδύνατον. (§. λ΄.) Ἄρα κτ.

Περὶ τοῦ Εἰδικοῦ.

§. ρλγ΄. Αἴτιον ἐπὶ τούτοις τέταρτον, τῶν δὲ ἐνυπαρχόντων τὸ δεύτερον, ἐστὶ τὸ εἰδικὸν, ὃ συνίστησι μὲν τὴν τοῦ ὄντος φύσιν, διαστέλλει δὲ τῶν ὅσα τοιαύτην οὐκ ἔλαχε. Καλεῖται δὲ τοῦτο παρ᾽ Ἀριστοτέλει εἶδος, καὶ παράδειγμα. (1) τὸ μὲν, ἢ τί ἐντὸς ἐστὶ θεωρούμενον αὐτοῦ τοῦ εἰδοποιουμένου, καὶ συνισταμένου· οἷον τὸ τοῦ ἀνθρώπου, φέρ᾽ εἰπεῖν, τὸ

τοῦ

(1) Μεταφ. Δ.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

τοῦ λίθου. Τὸ δὲ, ἢ ἐκτὸς, πρὸς ὃ ἡ ποιητικὴ ἀπιδοῦσα αἰτία, ἐν ὕλῃ παράγει τὸ κατ' ἐκεῖνο· οἷον ὁ αὐτοάνθρωπος, καὶ ὁ αὐτόλιθος, καὶ τὰ ἄλλα τῶν ὄντων παραδείγματα, ἅπερ ὁ Πλάτων, ἢ πολλοὶ ὑπέλαβον, καθιδρυκὼς φέρεται· καθ' ἃ καὶ ὁ Δημιουργὸς τὰ τῇδε διακοσμεῖ, καὶ καλλωπίζει, οἷα καὶ οἰκοδόμος τυχὸν, πρὸς τὴν σχεδιασθεῖσαν οἰκίαν οἰκοδομῶν. Διακριτέον δὲ τοῦ εἴδους τοῦ εἰρημένου, καὶ τὰς ἀμιγεῖς ὕλης οὐσίας, ἅτινα εἴδη νοεράτε, καὶ κεχωρισμένα τῆς ὕλης λέγεται, ἐπεὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης καὶ τῆς ὕλης ἐξῆπται, καθ' ἑαυτὰ καὶ τὸ εἶναι, καὶ τὸ ἐνεργεῖν ἔχοντα. Ἀλλ' ἡμῖν ὁ λόγος ἐν τούτοις περὶ εἰδικοῦ τοῦ ἐνυπάρχοντος. Τοῦτο δὲ, εἴτις ἀκριβῶς ἐπιβάλλοι, οὐδὲν ἐστὶν ἕτερον, ὅτι μὴ σύστημα διαγνωρισμάτων τινῶν, καὶ χαρακτήρων, οἷς τοιόνδε τι εἶναι, τὸ ὂν καθίσταται, καὶ παντὸς ἄλλου, ᾧ μὴ τὸ αὐτὸ, ἢ μὴ τέλεον προσῇ, διακρίνεται. Δοκοῦσι δὲ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, οὐσιώδεις οὕς τινας ἀριθμοὺς τὰ τῶν πραγμάτων εἴδη ἀποκαλοῦντες, αὐτὸ τοῦτο προσεμπεδοῦν ἐθέλειν τὰ συνιόντα τῶν γνωρισμάτων, ἐξ ὧν, ὡς ἐκ μονάδων ὡρισμένων τὸ πλῆθος, ὁδὶ ἢ ὁδὶ ὁ ἀριθμὸς, τῶν εἰδῶν ἕκαστον συγκεκρότηται. Διὸ καὶ ὁ ὁρισμὸς τὸ εἶδος ἀναπτύσσειν ἐπιχειρῶν, τοὺς ἐκείνου συστατικοὺς ὄντας χαρακτῆρας ἐκτίθησι· καθ' ὃ καὶ λόγος τοῦ τί ἦν εἶναι ἐκφαντορικὸς εἴρηται. Τὸ γὰρ τί ἦν εἶναι, αὐτὸ τὸ εἶδος ἐστὶν, ὡς Ἀριστοτέλης ὡρίσατο (1). Σημαίνει δὲ τὸ τί ἐστι τῷ πράγματι τὸ εἶναι, κατ' ἀντιχρονισμὸν τοῦ ἦν, ἀντὶ τοῦ ἐστὶν, εἰωθότος τοῖς παλαιοῖς ἐκλαμβάνεσθαι, ᾗ φησὶν Ἀμμώνιος (2). Ἐπεὶ δὲ, καὶ χαρακτήρων χαρακτῆρες εἰσὶν, οἱ μᾶλλον τοῖς ἧττον καθόλου ἐνθεωρούμενοι, καὶ γνωρισμάτων γνωρίσματα, ὡς ἐν τοῖς περὶ ἐναργείας τε καὶ ἀκρινείας ἐννοιῶν εἴρηται; (3) δῆλον ὅτι καὶ τὰ φύσει πρότερα τὸ εἶδος συμπληροῖ. Καὶ οὐ μόνος ἄρα ὁ λόγος τοῦ τί ἦν εἶναι, κατ' Ἀριστοτέ-
„ λην εἰπεῖν, τὸ εἶδος ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ τὰ τούτων γένη· οἷον

„ τοῦ

(1) Μεταφ. Δ. (2) Εἰς τὸ περὶ Ἑρμην. Τμῆμ. γ'.
(3) Ἐν τῇ Λογικ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ... ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘ...
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

„ τοῦ δὲ πασῶν τὰ δύω πρὸς ἕν· καὶ ὅλως ὁ ἀριθμός· καὶ „ τὰ μέρη τὰ ἐν τῷ λόγῳ. (1) Ὥστε οὐ καλῶς οἱ περὶ Καρτέσιον τὸν Νεώτερον, ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἰδιότητι, ἀφ' ἧς αἱ λοιπαὶ ἐκπηγάζειν νοοῦνται, ἡ δὲ μὴ ἐξ ἄλλης, τὸν ἐν τῷ πράγματι τὸν οὐσιώδη λόγον τιθέασι κείμενον, οἷον τοῦ σώματος, ἐν μόνῃ τῇ ἐκτάσει. Τοῦτο γὰρ αὖ ἴσως ἀληθὲς ἢ ἐπὶ μόνων τῶν ἁπλουστάτων. Κἀντεῦθεν δὲ καὶ τοῦ οὐσιώδους λόγου παντὸς τὸ δυσέφικτον, χαλεπὸν ὄν, καὶ τὰ ἑκάστῳ προσόντα ἅπαντα ἀκριβῶς εἰδέναι, καὶ τούτων περινοῆσαι ἀκραιφνῶς τὴν εἰς ταυτὸ ἕνωσιν. Ἀλλ' εἰ καὶ πλείω συνίασι τὰ πολλὰ εἰς ἑνὸς εἴδους συμπλήρωσιν, τὸ γοῦν ἐκ τῶν πολλῶν ἓν τὴν τοῦ εἴδους προσηγορίαν ἀμπίσχεται, καὶ τὸ ὑποκείμενον, οὕτως εἰπεῖν, ἀμφιέννυσιν, τὸ γυμνὸν ἄλλως καθ' ἑαυτὸ καὶ ὄν, καὶ νοούμενον. Καὶ ἔστιν ἀτεχνῶς „ ἐκμορφουμένης ὕλης κάλλος ἐκεῖνο, (2) παρέχεται αὐτῇ τὴν πρώτην, πρὸς τὴν δευτέραν τελειότητα· ἤτοι τὴν κατὰ δύναμιν, πρὸς τὴν κατ' ἐνέργειαν. Διὸ καὶ πρώτη ἐντελέχεια, „ καὶ ἀρχὴ τῆς δευτέρας ἐντελεχείας ἐν ἄλλοις ὥρισται. (3) „ Καὶ θεῖόν τι ἀγαθὸν, καὶ ἐφετὸν εἶναι ἐξύμνηται. (4)

§. ρλδ'. Ἔστι δὲ τὸ μὲν εἰδοποιοῦν, ἁπλούστερόν τι, οἷον τὸ τοῦ ὕδατος, τὸ δὲ μικτὸν, οἷον τὸ τοῦ μέλιτος, τὸ δὲ καὶ μᾶλλον, οἷον τὸ τοῦ μελικράτου. Καὶ τὸ μὲν εἰδικὸν φύσει, οἷον τὸ τοῦ χρυσοῦ, τὸ δὲ τέχνῃ, οἷον τὸ τῆς φιάλης. Καὶ τὸ μὲν οὐσιῶδες, τὸ ἐνδομυχοῦν τῷ συνθέτῳ, οἷον τὸ τοῦ κηροῦ, ᾗ κηρός. Τὸ δὲ ἐπουσιῶδες, καὶ οἷόν τις κατὰ συμβεβηκὸς ποιότης ἐπιπολάσασα, ὡς τὸ ξανθὸν εἶναι, τὸ πικρόν. „ Ἀλλὰ καὶ τὸ τί ἦν εἶναι, τό,τε ὅλον ἐστὶν, ὡς Ἀ- „ ριστοτέλης φησὶ, καὶ ἡ σύνθεσις, καὶ τὸ εἶδος. (5) Εἶδος μὲν, οἷον τὸ τοῦ χαλκοῦ, ὅλον δὲ, ἤτοι ὡς ἔτυχε κατὰ μόνην ἐπαφὴν, οἷον τὸ τοῦ σωροῦ, ἢ ἀναφῶς, οἷον ὄχλου, ἢ κατὰ λόγον, οἷον ἡ τάξις, ἐπὶ στρατοῦ. Σύνθεσις δὲ, ἤτοι συνδέσμῳ, οἷον ὃ φέρει φάκελλος· ἢ συναφείᾳ, οἷον τὸ οἰ-

κίας

(1) Μεταφ. Δ. (2) Ναζιανζ. (3) Β. Περὶ ψυχ. α'.
(4) Α. Φυσικ. θ'. (5) Μεταφ. Δ.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

κίας εἶδος· ἢ μίξει, οἷον τὸ ὀρειχάλκυ, ἢ κράσει, οἷον τὸ οἰνομέλιτος.

Θεώρημα ΞΒ'.

§. ρλε. „ Τὸ ὑλικὸν τῶ εἰδικῶ φύσει ἐξηκρίνεται, ἤτοι ὁρισμῷ.

Τὸ μὲν γὰρ εἰδοποιεῖσθαι, τὸ δὲ εἰδοποιεῖν πέφυκε· καὶ τὸ μὲν ἐπιδέχεσθαι θάτερον, τὸ δὲ θατέρῳ ἐπιγίγνεσθαι. Καὶ τὸ μὲν πλειῦσθαι, τὸ δὲ πλειῦν. (§. να. ρί. ρλγ'.) φύσει δὲ ἀλλήλων τὰ ὕτως ἔχοντα ἐξηκρίνεται. Ἄρα κτ.

Θεώρημα ΞΓ'.

§. ρλϛ'. „ Τὸ εἰδικὸν ἕτερον παρὰ τὸ σιμόλον.

Τὸ μὲν γὰρ ἐκ τῶ ὑλικῶ τε καὶ εἰδικῶ συνιςάμενον, ἐκείνοις καὶ ταυτίζεται. (ἐξ ὑποθ.) τὸ δὲ εἰδικὸν τῷ ὑλικῷ ὐ ταυτίζεται. (§. ρλε.) Ἕτερον ἄρα παρὰ τὸ σιμόλον.

Σχόλιον.

§. ρλζ'. Κἀν τύτῳ δὲ τὸ εἰδικὸν τῶ ὑλικῶ διενήνοχε. Τὸ μὲν γὰρ αὖ ἄλλως εἴη ποτὲ, τόν τε τῆς ἀρχῆς, καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀρχῆς, πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο, ἀμφοτέρυς τὰς λόγυς ἐπιδεχόμενον· οἷον εἰ τύχοι ὑλικὸν δεύτερον, ἢ τρίτον. (§. ρί.) Τὸ δὲ ὐκ αὖ πάθοι τοιῦτον ὐδέποτε. Εἶδος δὲ ὂν, καὶ μόνον, τῦτε συναιτίυ ἀεὶ, καὶ τῶ σιμόλυ ἐπίσης διέςαλται.

Θεώρημα ΞΔ'.

§. ρλή. „ Τὸ εἰδικὸν ὐκ ἐκ τῶ ὑλικῶ ἐςὶν, ἢ τοιῦτον „ ἑκάτερον.

Ἤτοι

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Ἤτοι γὰρ ὡς ἐξ ἐνεργείας παράγοντος εἴη, εἴθ᾽ ὡς ἐξ ὑλικῶς ἐνυπάρχοντος, καὶ συνιστῶντος. Ἀλλ᾽ οὐκ αὖ ἐκείνως, φύσει γὰρ παθητικὸν, ᾗ τοιοῦτο, τὸ ὑλικόν. (§. ρις΄.) Οὐδὲ μὴν οὖν οὐδ᾽ οὕτως· εἴη γὰρ αὖ ἐξ ὕλης, τὸ εἰδικὸν συνεστὼς, καὶ εἶδος. Καὶ ὅλως τὸ συνόλον. Οὐκ ἔστι δὲ, ἀλλ᾽ ἕτερον. (§. ρλς΄.) Ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. ρλθ΄. Πῶς οὖν ἐκ τοῦ δυνάμει τῆς ὕλης προϊέναι τὸ εἶδος, τοῖς ἐκ τοῦ Περιπάτου πρεσβεύεται; ἢ πάνυ ψυχρῶς. Πρόεισι γὰρ αὖ, ὥσπερ αὖ καὶ ἐνείη. Ἔνεστι δὲ δυνάμει, πρόεισι τοίνυν καὶ δυνάμει. Ἀλλ᾽ οὔτε δυνάμει ἐνὸν τῷ ὄντι ἔνεστιν, οὐδ᾽ οὕτω προϊὸν, πράγματι πρόεισι. Λέγει γοῦν κυρίως ἑκάτερον τὴν τῆς ὕλης δεξιότητα, ἢ δεξαμενή τις οὖσα τῶν εἰδῶν ἀτεχνῶς, πρὸς ὑποδοχὴν τὴν τούτων φύσει διάκειται.

Θεώρημα ΞΕ΄.

§. ρμ΄. „Οὐδὲ μὴν οὖν ἐκ τοῦ εἰδικοῦ τὸ ὑλικὸν, ᾗ τοι-
„αῦτα.

Οὔτε γὰρ ὡς ποιητικὸν αὖ ποιήσειεν, οὐθ᾽ ὡς ὕλη ὑποστήσειέ τι τὸ εἰδικὸν, ἢ τοιοῦτον, οὐδέτερον ὄν. (ἐξ ὑποθ.) Εἰδοποιοῦντος δὲ, τὸ ὑλικὸν προϋποτίθεται μὲν, οὐ τίθεται δέ. (§. ρι. ρλγ΄.) Ἄρα κτ.

Θεώρημα ΞϚ΄.

§. ρμα΄. „Τὸ ὑλικὸν καὶ εἰδικὸν, οὐ πέφυκε μεταβάλ-
„λειν εἰς ἄλληλα.

Μεθισταμένου γὰρ τοῦ εἰδικοῦ εἰς τὸ ὑλικὸν, ἔσται τὸ εἰδοποιούμενον, χωρὶς τοῦ εἰδοποιοῦντος. Μεταβάλλοντος δὲ τοῦ ὑλικοῦ εἰς τὸ εἰδικὸν, ἔσται τὸ εἰδοποιοῦν, αὐτὸ τοῦ εἰδοποιουμένου. Ἑκάτερον δὲ τῶν ἀδυνάτων. (§. λ΄.) Ἄρα κτ.

Σχό-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006